

Notitie over 5.1.2.e **(Hersteld Apostolische Zendingkerk)**

Datum: 7 augustus 2019

Auteur: 5.1.2.e

Bezoekdatum: 18 juli 2019

Opmerking

5.1.2.e is door Monumenten en Archeologie bezocht in het kader van vooroverleg. Gevraagd is een waardering van de kerkbanken.

Status

Rijksmonument

Objectnummer: 518325

Registeromschrijving: zie bijlage

Gebouwtype, bouwgeschiedenis in hoofdlijnen en waardering

Gebouwtype en bouwgeschiedenis in hoofdlijnen

Kerk op rechthoekig grondplan met een breed middenschip en twee smalle, lagere zijbeuken. De kerkzaal is toegankelijk via een centraal gelegen portaal met aan weerszijden een trappenhuis, dat de U-vormige galerij boven de hoofdentree en beide zijbeuken ontsluit. Tegenover de ingang staat onder het hoofdorgel een preekgestoelte. Op de galerij boven de entree bevindt zich een tweede orgel.

5.1.2.e kwam in 1880 tot stand in opdracht van de Christelijk Gereformeerde Kerk en kreeg in 1885 een orgel dat is vervaardigd door P.J. Adema. Uit de bouwtijd bleven de hoofdopzet (met gespiegelde trappenhuizen en galerijen) en enkele galerijbanken bewaard.

In 1927 vestigde de Hersteld Apostolische Zendingkerk zich in 5.1.2.e. Voorafgaand aan de verhuizing vanaf Prinseneiland 89 werd de kerk naar plannen van C. Korff jr. verbouwd. Daarbij kregen de toegangsportalen hun huidige indeling en afwerking en werden in de zaal nieuwe kerkbanken en een nieuw preekgestoelte aangebracht. Boven de kansel kwam een verdiepingsvloer ten behoeve van het P.J. Adema-orgel, dat verplaatst werd van de voor- naar de achterzijde van de zaal, vermoedelijk om zo ruimte te winnen voor extra kerkbanken. De huidige kroonluchters werden uit de oude Prinseneilandkerk meegenomen.

Later werden in het interieur enkele aanpassingen gedaan, zoals de plaatsing van een koorgestoelte en een tweede orgel op de galerij boven de entree. Ook werden voorzetramen en een centrale verwarming aangebracht. Ondanks deze modernisering bleef de hoofdopzet van de kerk uit 1880 redelijk goed bewaard.

Waardering

De voorgevel, de hoofddraagconstructie, de driebeukige hoofdopzet met gespiegelde trappenhuizen en galerijen alsmede de ruimtelijkheid van de kerkzaal zijn van hoge monumentale waarde. Dat geldt ook voor het P.J. Adema-orgel uit 1885, het preekgestoelte uit 1927 en de kroonluchters die afkomstig zijn uit de Prinseneilandkerk. Het overige exterieur en de interieurfwerking zijn van positieve monumentale waarde. De kerkbanken zelf zijn eveneens van positieve waarde, met als kanttekening dat de meeste waarde wordt toegekend aan de galerijbanken uit de bouwtijd. Het tweede orgel boven de entree is van indifferente waarde.

	Gemeente Amsterdam
Pagina 2 van 2	Monumenten en Archeologie

Bronnen en literatuur

Stadsarchief Amsterdam, Beeldbank

Stadsdeel Centrum, Archief van de Dienst Bouw- en Woningtoezicht en rechtsopvolger

www.adema-kerkorgelbouw.nl

www.apostolischen.nl/APuittreksel2.htm

Bijlage: Registeromschrijving

Inleiding

In 1880 tot stand gekomen KERK aan de noordzijde van de 5.1.2.e Op 22 april 1880 werd de bouwvergunning verleend, op 17 december was de bouw voltooid. Opdrachtgever was de Bouwcommissie der Christelijk Gereformeerde Gemeente. Ondanks zijn zeer late bouwjaar wordt de bouwstijl van de kerk tot de Willem-II-gotiek gerekend. De voorgevel vertoont in zijn hoofdvormen en voornaamste decoratie en ornament belangrijke overeenkomsten met de voorgevel van de in 1854 gebouwde Onze-Lieve-Vrouwe-kerk aan de Keizersgracht 220 (St. Alfonsius der Redemptoristen) van de architect Th. Molkenboer. Tegenwoordig in gebruik bij de Hersteld Apostolische Zendingskerk.

Omschrijving

Zaalkerk gebouwd op een rechthoekig grondplan en gedekt met een zadeldak met rode pannen. De omschrijving beperkt zich nu verder tot de voorgevel aan de 5.1.2.e In rode baksteen gemetselde gevel; sterk verticaal geleed door sterk uit het muurvlak springende lisenen. Deze lisenen rusten op een blauwgrijze natuurstenen plint en zijn opgebouwd uit natuurstenen blokken. Op het niveau van de begane grond tonen de lisenen aan weerszijden van de centrale toegang een verdiept profielvlak. Natuurstenen blokken hebben hier en daar afgeschuinde hoeken. Tussen de 'verdiepingen' hebben de lisenen een uitkragend profielstuk met afgeschuind vlak. Verder naar boven zijn de blokken gebiljoend. Op de hoeken en boven de daklijst geprofileerde blokken met daarop een natuurstenen pinakel met kleine torenkap en geprofileerde vlakken. Natuurstenen en geprofileerde daklijst waaronder gemetseld oplopend rondboogfries. Een cordonlijst laat de middentravée eindigen in een driezijdige afsluiting. Hierin boogfries met smalle spaarvelden. Centraal twee ranke halfzuilen met boog; verder dekplaten en nokruiter met torenspits op vier ranke zuilen.

Op straatniveau centraal de hoofdtoegangspartij met dubbele houten deur met smeedijzeren beslag en gehengen. Halfronde bovenlicht met halfronde en ronde tracering; verder glas-in-lood raamvulling. Uitkragend gepleisterd fronton volgt het getoogde bovenlicht en wordt afgesloten door natuurstenen kroonlijst en rust op twee vrijstaande witgepleisterde zuilen. Zowel links als rechts een enkelvoudige toegangsdeur in gelijke uitvoering met halfronde bovenlicht met lancetvormige tracering. Centraal een groot meervoudig geleed en getoogd venster met glas-in-lood raamvulling en rozet-geleding in de ronding. Schuingeplaatste natuurstenen benedendorpel. geprofileerde en gemetselde dagkanten. Aan weerszijden een kleiner soortgelijk venster. Nu driepas-motief in de ronding. Bij de ronding van deze vensters een omlopende gemetselde en iets uitkragende band.

N.B. In 1927 vond een verbouwing plaats. In het perceel werd een op de begane grond een vloer aangebracht van gewapend beton. Constructeur en gemachtigde was A. F. Baak. Het werk werd uitgevoerd door C. Korff jr. Opdrachtgever was Joh. G. Kalwij, voorzitter van de Vereniging "De Apostolische Kas" te Amsterdam.

Waardering

Kerkgebouw van algemeen belang vanwege zijn architectuurhistorische waarde als laat voorbeeld van een in Willem-II-gotiek gebouwde kerk. Object is verder van belang als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling. Voorgevel van het kerkgebouw is gaaf bewaard gebleven en heeft een sterk beeldbepalende functie.